

Archeo-rapport 107

De archeologische begeleiding van de werken aan de Rozijnenstraat te Lanaken

Sophie Rooms & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2012
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeo-rapport 107

De archeologische begeleiding van de werken aan de Rozijnenstraat te Lanaken

Sophie Rooms & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2012
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 107

De archeologische begeleiding van de werken aan de Rozijnenstraat te Lanaken

Opdrachtgever: Kleine Landeigendom cvba

Projectleiding: Maarten Smeets

Leidinggevend archeoloog: Sophie Rooms

Auteurs: Sophie Rooms
Maarten Smeets

Foto's en tekeningen: Studiebureau Archeologie bvba (behalve figuren 1-4)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2012/12.825/20

Studiebureau Archeologie bvba

Jozef Wautersstraat 6

3010 Kessel-Lo

www.studiebureau-archeologie.be

info@studiebureau-archeologie.be

tel: 0474/58.77.85

fax: 016/77.05.41

©2012, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1: Inleiding	p. 3
Hoofdstuk 2: Werkmethode	p. 7
Hoofdstuk 3: Beschrijving van de sporen en de vondsten	p. 9
Hoofdstuk 4: Besluit	p. 13
Bijlagen	p. 15
Bijlage 1: Sporeninventaris	p. 17
Bijlage 2: Vondsteninventaris	p. 19
Bijlage 3: Fotoinventaris	p. 21
Bijlage 4: Coupetekeningen	p. 23
Bijlage 5: Opgravingsplan	p. 25

Hoofdstuk 1 Inleiding

Naar aanleiding van de bouw van een aantal woningen door Kleine Landeigendom cvba werd door ZOLAD+ een archeologisch vooronderzoek opgelegd.

Het onderzoek werd door Kleine Landeigendom cvba aan Studiebureau Archeologie bvba toevertrouwd en het terreinwerk werd uitgevoerd van 13 juni tot en met 15 juni 2012.

Het projectgebied beslaat ca. 0,8 ha en is omsloten door de hoek van de Rozijnstraat en de reeds bestaande verkavelingen.

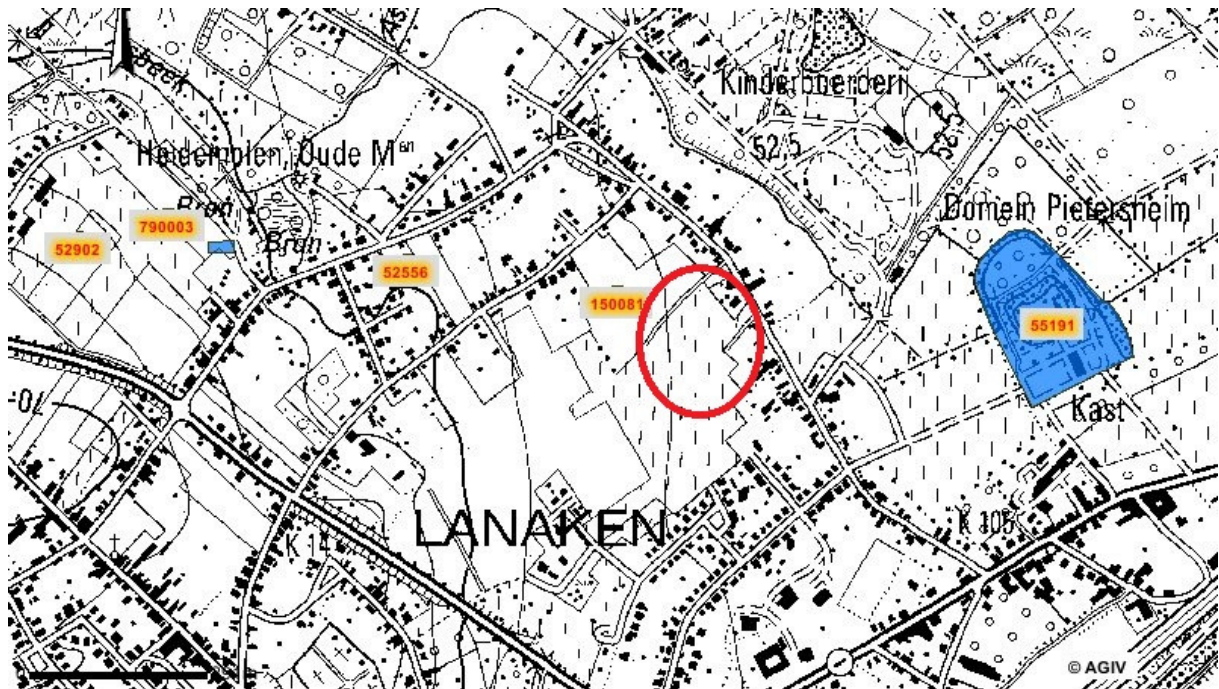

Fig. 1: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied.

Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1) zijn in de directe omgeving van het projectgebied vijf vindplaatsen aangeduid. CAI 52902 is de vindplaats van negen munten uit de nieuwe tijd, terwijl CAI 150081 de lokatie is waar enkele 16de-eeuwse tot 20ste-eeuwse munten gevonden werden. Ter hoogte van CAI 790003 werd een gepolijst bijltje in silex aangetroffen. Deze losse vondst werd gedateerd in het neolithicum. CAI 50580 is de lokatie van verschillende losse vondsten, meer bepaald Romeinse urnen, potten, lampen en een kop uit terracotta. Deze vondsten zouden vermoedelijk van een Romeinse begraafplaats afkomstig zijn. CAI 52556 is de vindplaats van een metalen zegelstempel uit de late middeleeuwen.

CAI 55191 is de waterburcht van Pietersheim. Dit kasteel kent verschillende bouwfasen, waarvan een gedeelte met zekerheid aan de 14de eeuw kon worden toegekend. In de omgeving werden er ook grondsporen aangetroffen die wijzen op een zeer lange bestaansgeschiedenis. De eerste schriftelijke vermelding van Pietersheim dateert uit 1227.

Verder werden in de omgeving van de waterburcht enkele losse vondsten geregistreerd. Naast enkele ongedateerde munten, vijf bronzen bijltjes en een militaire gesp uit de Tweede Wereldoorlog, werd er Gallo-Romeins bouw materiaal gevonden en kleine fragmenten handgevormd aardewerk uit de bronstijd. Deze vondsten doen vermoeden dat er in de nabijheid van de burcht een Romeins

villacomplex aanwezig zou zijn. De scherven uit de bronstijd wijzen dan weer op een mogelijke site uit de desbetreffende periode.

Fig. 2: Uittreksel uit de Ferrariskaart met situering van het projectgebied.

De Ferrariskaart (1771-1778) (fig. 2) toont in het onderzoeksgebied enkel akker- en weiland. Op de Atlas der Buurtwegen (1814) (Fig. 3) zijn er in de omgeving van het onderzoeksgebied enkele huizen op te merken. Het merendeel van de gebied wordt echter ingenomen door landbouwgebied en/of akkers en velden.

Fig. 3: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen met situering van het projectgebied.

Het onderzoeksgebied heeft een Sbf-bodem (fig. 4). Dit houdt in dat we te maken hebben met een droge lemige zandbodem met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont. Dit is dus een bruine, podzolachtige bodem.

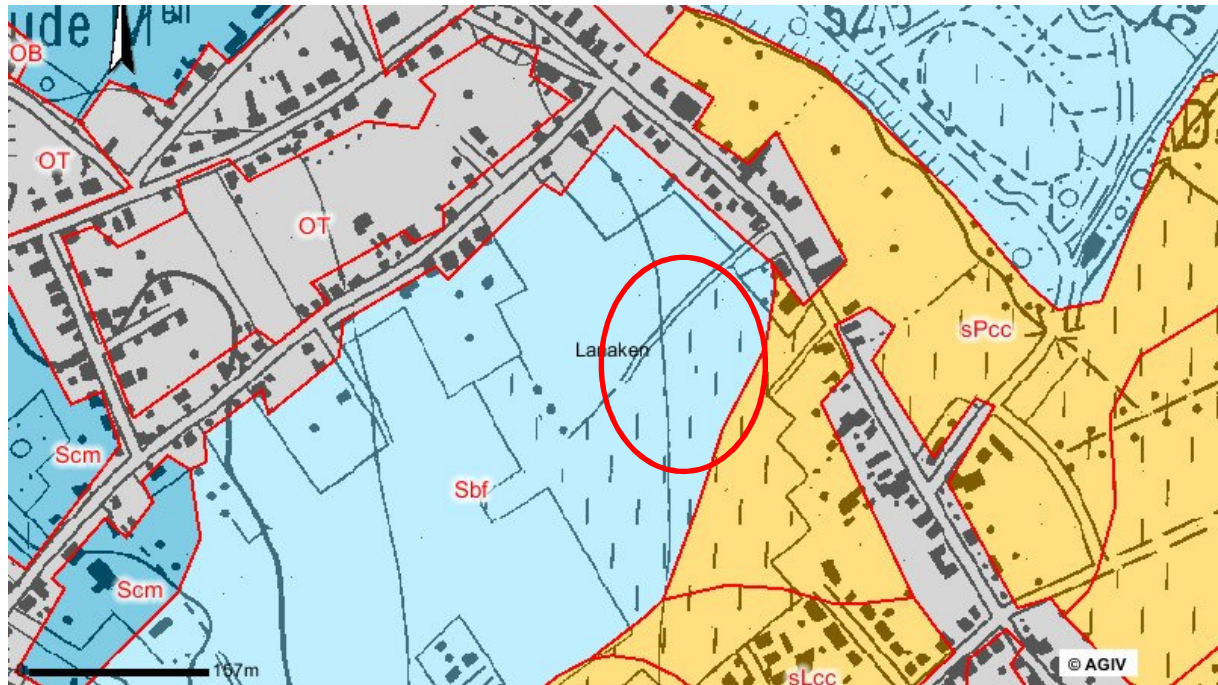

Fig. 4: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 5: Zicht op het bodemprofiel.

Binnen het projectgebied werd een plaggenbodem vastgesteld (fig. 5). Onder de ongeveer 30 cm dikke teelaarde bevond zich een lichtbruine laag van ongeveer 20 cm dikte. Door de vele bioturbatie van zowel deze laag als de onderliggende natuurlijke bodem, moest tot een tiental centimeters diep in de natuurlijke bodem gegraven worden om enige zichtbaarheid te bekomen.

Hoofdstuk 2   Werkmethode

Hoewel een onderzoek werd opgelegd door middel van proefsleuven werd hiervan, in overleg met ZOLAD+, de opdrachtgever en de hoofdaannemer, afgeweken. In plaats van proefsleuven werd eerst de teelaarde per bouwblok afgegraven en daarna ook nog de onderliggende plaggen. Nergens werd dieper gegraven dan de maximale diepte van verstoring. Bij vier van de acht werkputten hield dit in dat het archeologisch niveau dan ook niet werd bereikt. In enkele gevallen werd de maximale diepte al overschreden na het weghalen van de teelaarde (fig. 6).

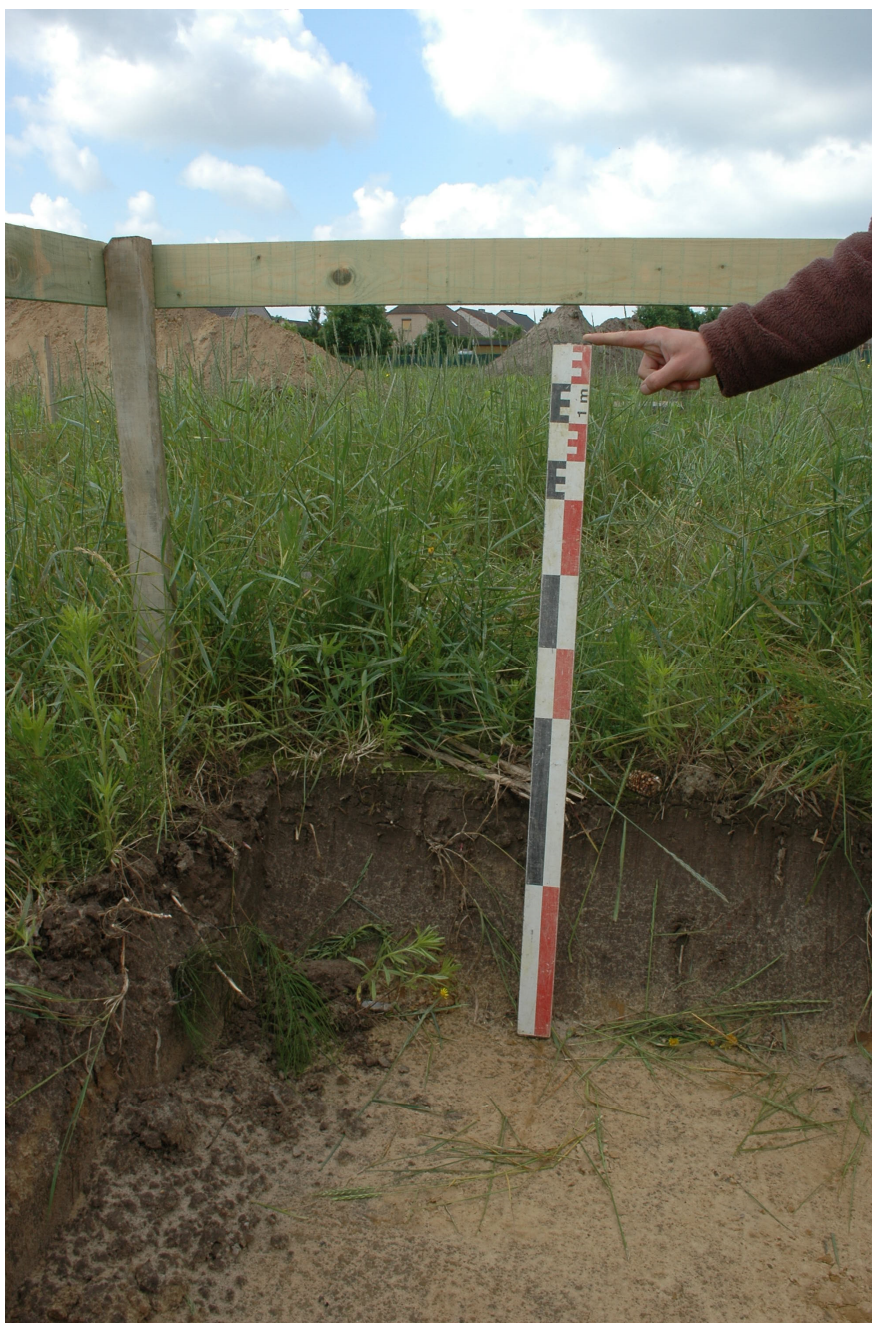

Fig. 6: De verhouding tot het aangegeven nulpunt van de aannemer.

Conform de opgelegde voorschriften werden de vlakken aangelegd met een graafmachine op rupsbanden met een platte graafbak (fig. 7).

Fig. 7: Aanleg van het vlak.

De aanwezige sporen werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven. Alle sporen werden gecoupeerd om de diepte, aard en de bewaringstoestand van de sporen te achterhalen. Van de gecoupeerde sporen werden, indien antropogeen, coupetekeningen gemaakt. Vondsten werden per spoor en eventueel per laag ingezameld. Alle sleuven, sporen en losse vondsten werden digitaal topografisch ingemeten. Ten slotte werd het gehele terrein met de metaaldetector onderzocht.

Hoofdstuk 3 Beschrijving van de sporen en de vondsten

In totaal werden 10 sporen opgetekend, waarvan 2 grachten, 4 kuilen en 1 greppel. Achteraf bleken de overige 3 sporen natuurlijk te zijn.

De grachten (SP 8 en SP 5) die konden worden geregistreerd, werden bij het aanleggen van het vlak eerst aangeduid als eenzelfde gracht. Bij het couperen van deze grachten, werd het echter al snel duidelijk dat dit niet het geval is.

De eerste gracht (SP 5) is ongeveer 3 m breed en 1 m diep en kent een continuïteit doorheen werkput 6. Dit spoor heeft een komvormig profiel. Binnen dit profiel zijn er verschillende lagen te herkennen¹. Er werden verschillende scherven aardewerk gevonden. Deze wijzen in de richting van een datering in de nieuwe tijd. Ook metalen nagels konden worden geregistreerd, dit zowel in het profiel zelf als met behulp van een metaaldetector. Er kon ook een concentratie dierlijk bot worden aangeduid en twee brokken puimsteen.

Fig. 8: Profiel van SP 5.

Als de gelaagdheid in acht wordt genomen, kan worden gesuggereerd dat de vullinglaag 5 ontstaan is door de aanleg van een ophoging langs die zijde van de gracht. Door de geleidelijke erosie van desbetreffende ophoging, kan het typische profiel worden opgemerkt (fig. 8). Door de relatief sterke bioturbatie op het terrein, kon een fijnere gelaagdheid echter niet worden onderscheiden. De

¹ Voor beschrijving van de lagen, zie bijlage 4.

mogelijkheid bestaat dat deze gracht aangelegd is geweest voor de belegering van Maastricht in 1748, tijdens de laatste jaren van de Oostenrijkse Successie-oorlog².

Als de ligging van de gracht ten opzicht van de linies tijdens de belegering van Maastricht wordt bekeken, kan worden opgemerkt dat deze gracht namelijk parallel lijkt te lopen met deze linies (fig. 9). De datering van het aardewerk sluit ook aan bij deze hypothese. Om dit met zekerheid te beweren, is in dit geval echter niet voldoende informatie beschikbaar.

Fig. 9: Kaart van de opstelling van de kampen tijdens de belegering van Maastricht en de aanduiding van het projectgebied.

² DYSELINCK T.A.F. 2009: Lanaken Europark. Definitief archeologisch onderzoek. BAAC rapport 07.0285, s.l.

ROKS G. & NOTERMANS J. 1997: Het beleg van Maastricht in 1748, in: *De slag van Lafelt om Maastricht*, Maastricht, p. 87-110.

VANDERBEKE, T. 2011: *Daar bij die molens: Het europapark binnenstebuiten gedraaid. Een verhaal van opslag, overslag en veldslag*, Lanaken.

De tweede gracht (SP 8) kan vermoedelijk verklaard worden als perceelsgracht, gezien deze geringer is van diepte en niet zo breed (fig. 10). De vulling van de gracht kent geen duidelijke gelaagdheid en is sterk gebioturbeerd. Verder werd in dit spoor een scherp Langerwehe steengoed gevonden. Deze kan gedateerd worden in de 14de eeuw. Deze gracht is dus vermoedelijk ouder dan SP 5, al blijft dit hypothetisch op basis van het beperkte materiaal.

De greppel die kon worden aangeduid (SP 2) is sterk gebioturbeerd en bijgevolg niet echt duidelijk is coupe. Een licht komvormig profiel is echter nog te herkennen.

Van de vier kuilen die werden onderzocht, kon er één worden aangeduid als recent. Dit spoor (SP 9) had een profiel met rechte wanden en een vlakke bodem en had een donkere, homogene vulling. De overige sporen zijn sterk verschillend. De coupe van spoor 7 is zeer ondiep. De vulling van dit spoor is donkerbruin met enkele houtskoolspikkels. Spoor 10 daarentegen wordt gekenmerkt door een vulling die zeer veel houtskool bevatte en doorsnijdt deels de perceelsgracht SP 8.

De vulling van spoor 3 is zeer rijk aan houtskoolbrokken en is bijna zwart van kleur (fig. 11). Centraal is daar een grote verstoring ten gevolge van bioturbatie. In de omgeving van dit spoor werden geen gelijkaardige paalkuilen gevonden. De relatie van dit spoor ten opzichte van de rest van het terrein is bijgevolg onduidelijk.

Fig. 10: Spoor 8 in werkput 4.

Er werden in totaal 6 losse vondsten en 3 oppervlaktevondsten geregistreerd. De 3 oppervlaktevondsten waren een scherp steengoed aardewerk, een scherp grijs aardewerk en een scherp witbakkend aardewerk. Bij de losse vondsten zijn er 2 scherven die kunnen worden aangeduid als handgevormd aardewerk uit de metaaltijden. Eén van de scherven heeft decoratieve nagelindrukken.

Verder werd er een scherf rood aardewerk met loodglazuur, een scherf ongeglazuurd rood aardewerk, een scherf wit aardewerk met mangaan/loodglazuur en een scherf wit aardewerk met loodglazuur op het vlak geregistreerd.

Fig. 11: Spoor 3 in werkput 1.

Hoofdstuk 4   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het *Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium* van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Daarom werd een archeologisch onderzoek gevraagd om de archeologische potentie van het terrein in te schatten.

Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat zich binnen het projectgebied mogelijk een gracht bevond die werd aangelegd bij de belegering van Maastricht in 1748. Verder werden een perceelsgreppel en enkele kuilen geregistreerd, maar omwille van het beperkte ruimtelijk inzicht dat bekomen kon worden, brengt deze site niet veel nieuwe inzichten.

Bijkomend archeologisch onderzoek binnen het projectgebied lijkt op basis van deze gegevens niet noodzakelijk.

Ondanks het vrijgeven van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)
- en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bijlagen

Bijlage 1 Sporeninventaris

Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Vorm	Aflijning	Kleur	Textuur	Bijmenging	Vondsten	Opmerkingen
1	1	1	Natuurlijk	Ovaal	ZeD	LGr-Gr en Wt-Br vl.	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes, HK		
2	1	1	Greppel	Langwerpig	ReS	DBr-Gr	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes, HK		
3	1	1	Paalkuil met kern	Onregelmatig	ZeS	DGr-Br en Zw-Wt vl.	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes, HK		
4	1	1	Natuurlijk	Ovaal	ZeS	DBr-Gr en Zw-Wt vl.	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes, HK		
5	2	1	Gracht	Langwerpig	ZeS	DBr en DBr-Gr sp.	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes, Keien, puimsteen, HK	Ce, Me, Fa, Si	
6	2	1	Boomval	Ovaal	ZeD	DBr-Zw	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes, HK, BS		
7	2	1	Kuil	Rechthoekig	ReS	DBr	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes, FeZS, HK		
8	4	1	Gracht	Langwerpig	ReS	DBr m. LGr-vl. en DBr-Zw vl.	ReZaLo L>Z	Bio, Keitjes	Ce	
9	4	1	Kuil	Rechthoekig	ZeS	DGr-Br	ReHaLo Z>L	Bio, Keitjes, FeZS		recent
10	4	1	Kuil	Cirkel	ZeS	DGr-Zw	ReHaLo Z>L	Bio, Keitjes, HK, HK		

Afkortingen:

Kleur:

L- Licht
 D- Donker
 Br Bruin
 Gl Geel
 Go Groen
 Gr Grijs
 Or Oranje
 Rd Rood
 Wt Wit
 Zw Zwart
 Bl Blauw
 Pr Purper
 Rz Roze

m met
 vl vlekken
 sp spikkels

Aflijning:

Re Redelijk
 Ze Zeer
 S Scherp
 D Diffuus
 Var Variabel
 Nat Niet af te lijnen

Textuur:

Re Redelijk
 Ze Zeer
 Za Zacht
 Ha Hard
 Va Vast
 Lo Los
 Z Zand
 L Leem
 K Klei

Bijmenging:

Bio Bioturbatie
 Glau Glauconiet
 BC Bouwceramiek
 HK Houtskool
 Fe IJzerconcreties
 FeZ IJzerzandsteen
 Mg Mangaan
 ZS Zandsteen
 SK Steenkool

Bijlage 2 Vondsteninventaris

Inventarisnummer	Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Aantal
2012-239-CE-OV-01	/	4	1	ceramiek: steengoed	1
2012-239-CE-OV-02	/	3	1	ceramiek: grijs aardewerk	1
2012-239-Ce-OV-03	/	2	1	ceramiek: wit aardewerk	1
2012-239-CE-LV-01	/	1	1	ceramiek: handgevormd aardewerk	1
2012-239-CE-LV-02	/	2	1	ceramiek: wit aardewerk met loodglazuur	1
2012-239-CE-LV-03	/	2	1	ceramiek: rood aardewerk	1
2012-239-CE-LV-04	/	4	1	ceramiek: wit aardewerk met mangaan-loodglazuur	1
2012-239-SI-LV-05	/	4	1	silex: natuurlijk	1
2012-239-CE-LV-06	/	4	1	ceramiek: handgevormd aardewerk	1
2012-239-CE-LV-07	/	3	1	ceramiek: rood aardewerk met loodglazuur	1
2012-239-FA-5	5	2	1	faunaresten	1
2012-239-ME-5	5	2	1	metaal: nagels	7
2012-239-CE-5	5	2	1	ceramiek: steengoed, wit met mangaan- en loodglazuur, wit met loodglazuur	13
2012-239-NA-5	5	2	1	natuursteen: puimsteen	2
2012-239-CE-8	8	3	1	ceramiek: steengoed	1

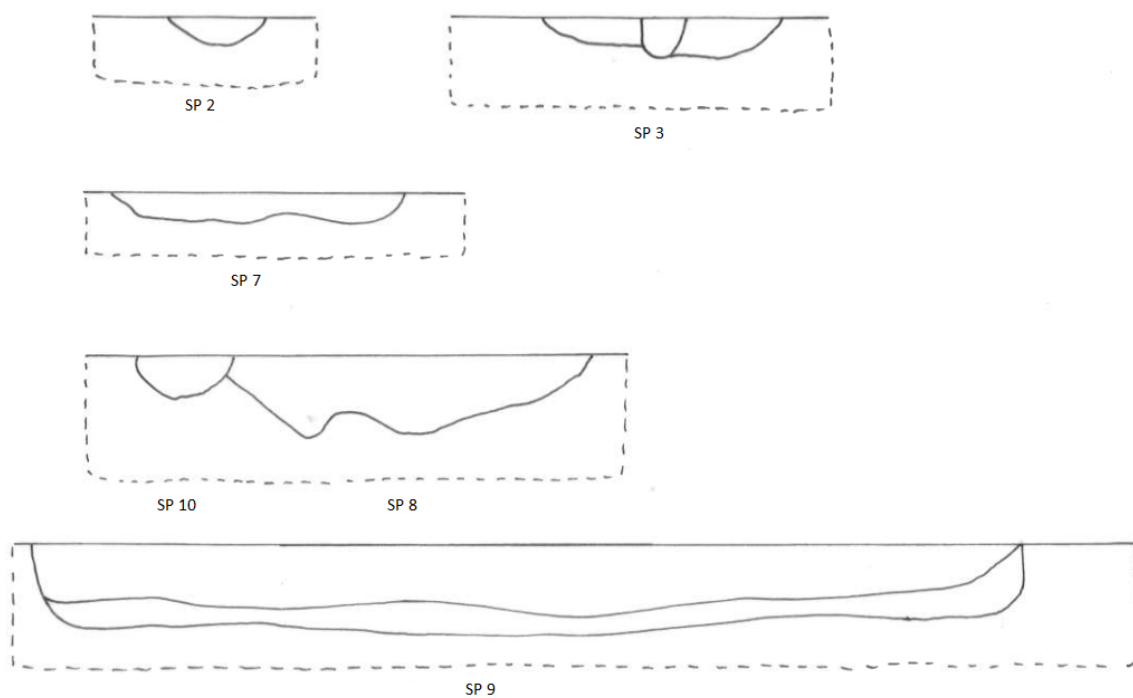
Bijlage 3 Fotoinventaris

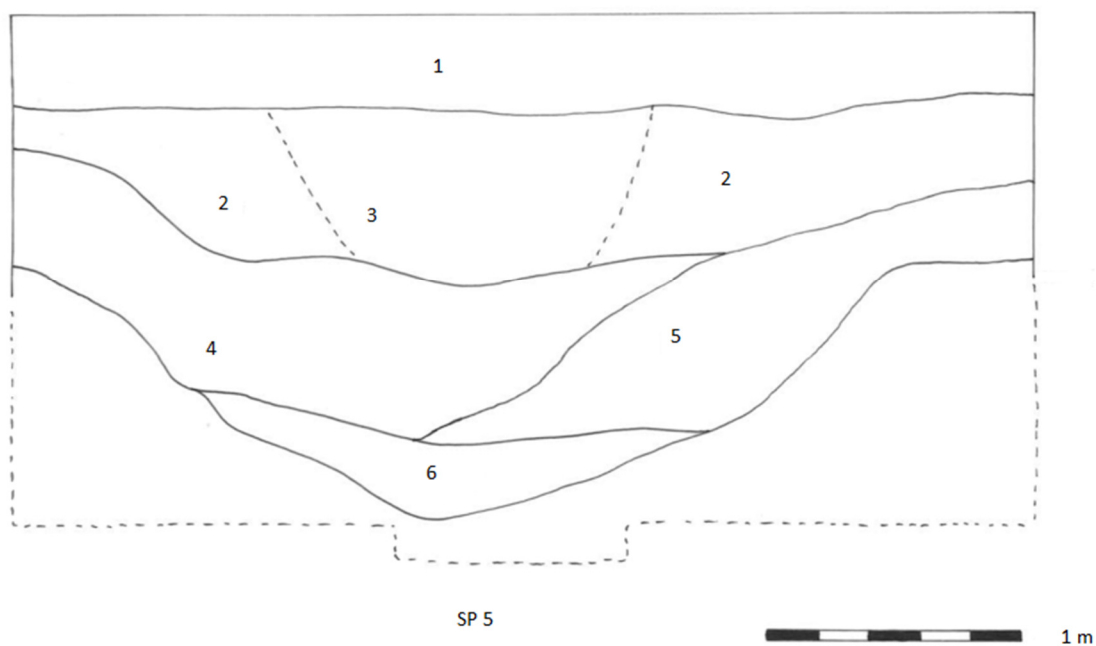
Fotonummer	Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Opmerkingen
2012-239-(1)	2	1	1	spoor	
2012-239-(2)	2	1	1	spoor	
2012-239-(3)	3	1	1	spoor	
2012-239-(4)	3	1	1	spoor	
2012-239-(5)	4	1	1	spoor	
2012-239-(6)	4	1	1	spoor	
2012-239-(7)		1	1	vlak	
2012-239-(8)		1	1	vlak	
2012-239-(9)		1	1	vlak	
2012-239-(10)		2	1	vlak	
2012-239-(11)		2	1	vlak	
2012-239-(12)		2	1	vlak	
2012-239-(13)	6	2	1	spoor	
2012-239-(14)	7	2	1	spoor	
2012-239-(15)		3	1	vlak	
2012-239-(16)		3	1	vlak	
2012-239-(17)		3	1	vlak	
2012-239-(18)	9	4	1	spoor	
2012-239-(19)	10	4	1	spoor	
2012-239-(20)	8	4	1	spoor	
2012-239-(21)		4	1	vlak	
2012-239-(22)		4	1	vlak	
2012-239-(23)		4	1	vlak	
2012-239-(24)				sfeerfoto	
2012-239-(25)		5	1	vlak	
2012-239-(26)		5	1	vlak	
2012-239-(27)		5	1	vlak	
2012-239-(28)		5			nulpunt aannemer
2012-239-(29)		6	1	vlak	
2012-239-(30)		6	1	vlak	
2012-239-(31)		7	1	vlak	
2012-239-(32)		7	1	vlak	
2012-239-(33)		8	1	vlak	
2012-239-(34)		8			nulpunt aannemer
2012-239-(35)		8			nulpunt aannemer
2012-239-(36)		4	1	profiel	
2012-239-(37)		4	1	profiel	
2012-239-(38)		4	1	profiel	
2012-239-(39)		4	1	profiel	
2012-239-(40)		4	1	profiel	
2012-239-(41)	1	1	1	spoor	
2012-239-(42)	1	1	1	spoor	

2012-239-(43)		7	1	profiel	verhouding tot nulpunt aannemer
2012-239-(44)		7	1	profiel	verhouding tot nulpunt aannemer
2012-239-(45)	5	2	1	coupe	
2012-239-(46)	5	2	1	coupe	
2012-239-(47)	5	2	1	coupe	
2012-239-(48)	5	2	1	coupe	
2012-239-(49)	5	2	1	coupe	
2012-239-(50)	5	2	1	coupe	
2012-239-(51)	7	2	1	coupe	
2012-239-(52)	7	2	1	coupe	
2012-239-(53)	2	1	1	coupe	
2012-239-(54)	2	1	1	coupe	
2012-239-(55)	3	1	1	coupe	
2012-239-(56)	3	1	1	coupe	
2012-239-(57)	8	4	1	coupe	
2012-239-(58)	8	4	1	coupe	
2012-239-(59)	8	4	1	coupe	
2012-239-(60)	10 + 8	4	1	coupe	
2012-239-(61)	10 + 8	4	1	coupe	
2012-239-(62)	10 + 8	4	1	coupe	
2012-239-(63)	9	4	1	coupe	
2012-239-(64)	9	4	1	coupe	
2012-239-(65)	9	4	1	coupe	
2012-239-(66)	5	6	1	profiel	continuïteit S 5
2012-239-(67)	5	6	1	profiel	continuïteit S 5

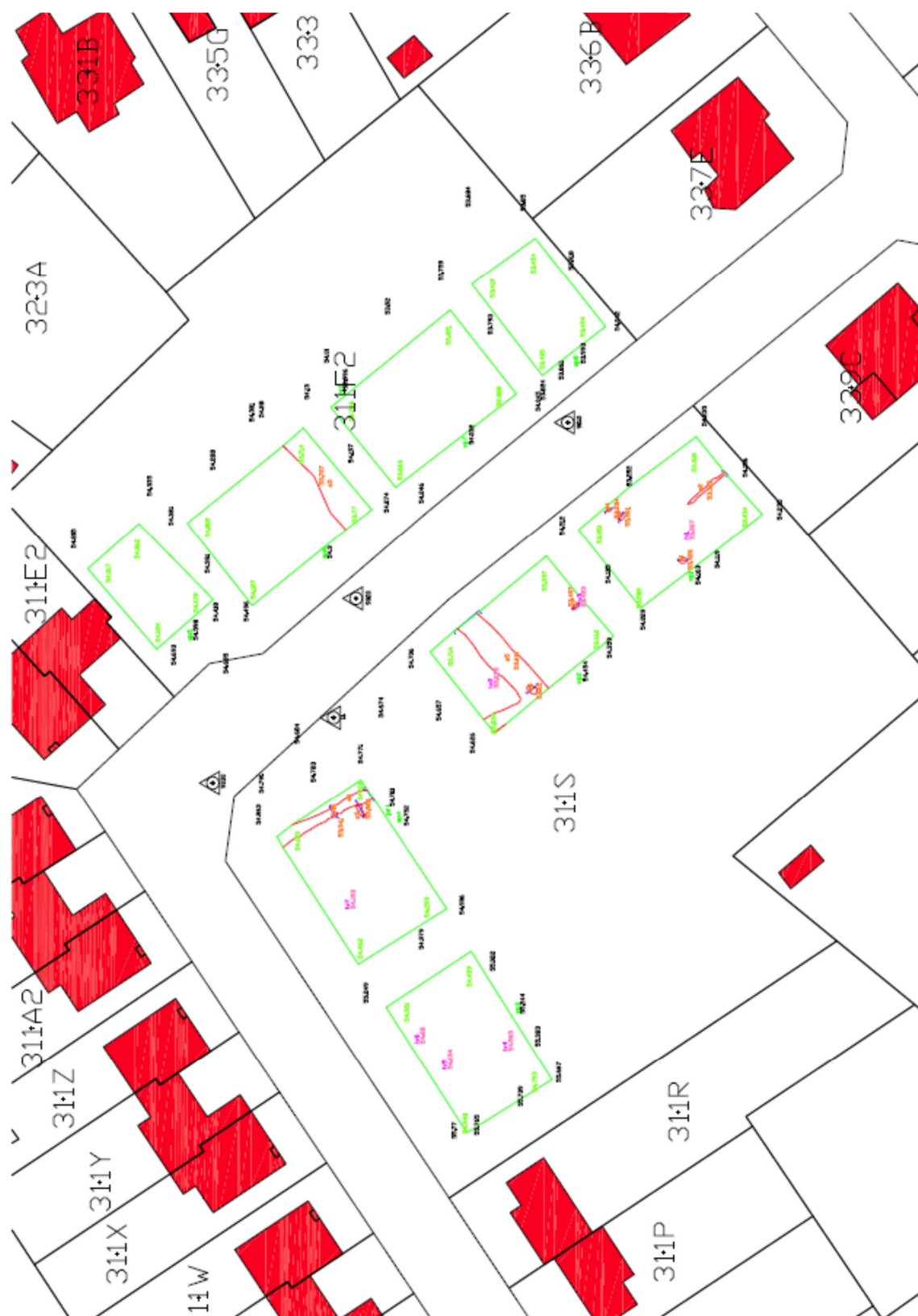
Bijlage 4   **Coupetekeningen**

- 1: Teelaarde
- 2: donkerbruin-grijs; met rolkeien, spikkels houtskool en spikkels baksteen
- 3: donkerbruin-donkergrijs; met spikkels houtskool en veel spikkels baksteen
- 4: lichtbruin tot bruin met donkerbruine vlekken; spikkels baksteen
- 5: geel-bruin; met ijzerconcreties
- 6: grijs-lichtgrijs; met ijzerconcreties

Bijlage 5 Opgravingsplan

Legende:

Sleuven

☐ Sporen

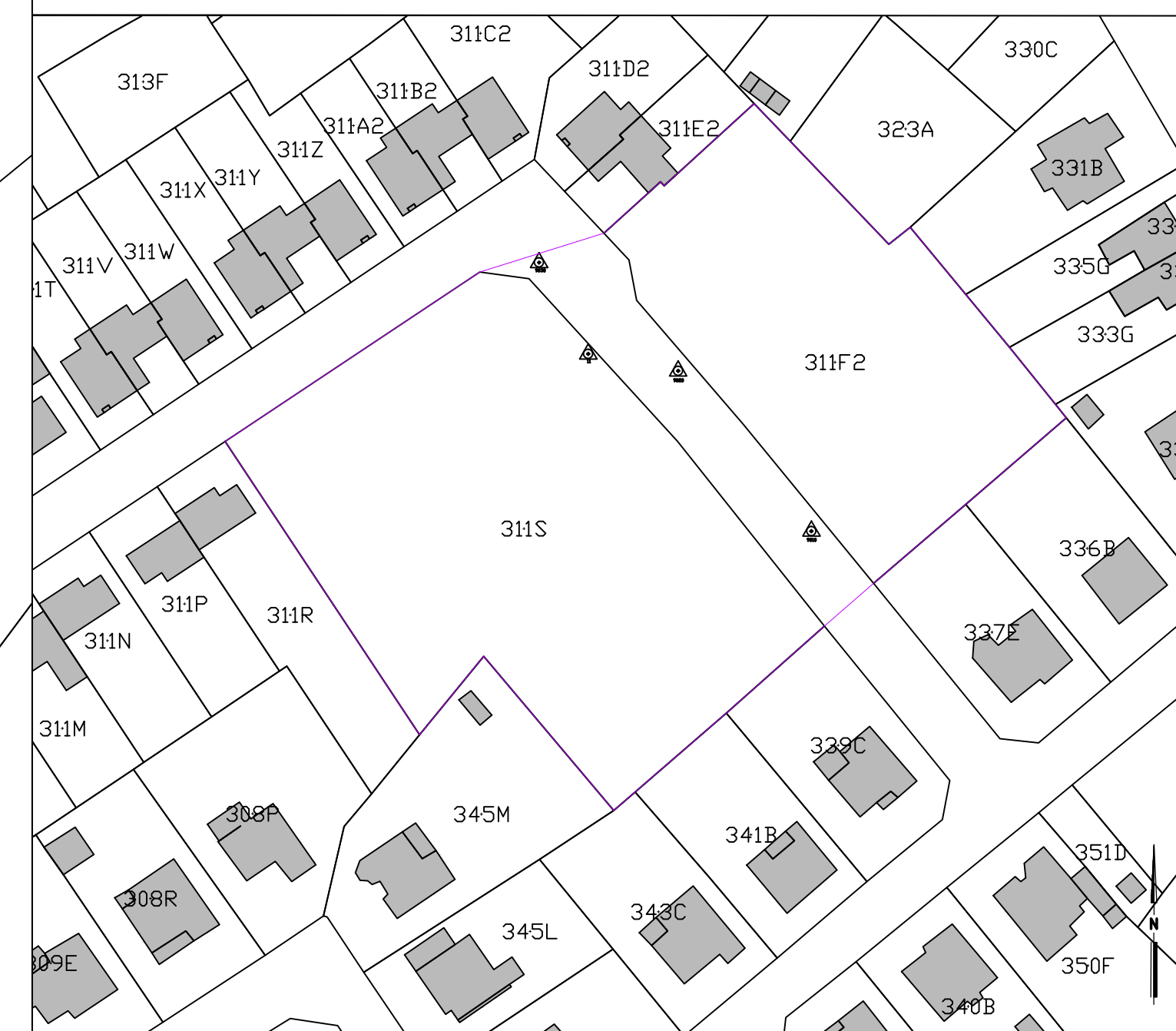
26.40 Hoogte maaiveld

26.40 Hoogte sleuf

26.40 Hoogte sporen

coördinatenlijst			
Nr.	x-coördinaat	y-coördinaat	z-coördinaat
9010	240674.075	177255.519	53.882
9020	240651.119	177283.103	54.239
9030	240627.179	177301.760	54.592
11	240635.641	177286.028	55.044

Liggingsplan

De archeologische begeleiding van de werken aan de Rozijnenstraat
te Lanaken

Opdrachtgever:	Kleine Landeigendom cvba
----------------	--------------------------

Uitvoering:	Studiebureau Archeologie bvba Sophie Rooms Anouk Vanderkelen
-------------	--

Topografie:	Wouter Yperman
-------------	----------------

Datum:	Juni 2012
--------	-----------

Schaal: 1/250					1/1
---------------	--	--	--	--	-----